ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

З МАТЕРІАЛАМИ III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

4 ЖОВТНЯ 2024 РІК

М. УЖГОРОД, УКРАЇНА

«РОЗВИТОК НАУК В УМОВАХ НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

АНАЛІЗ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ (США)

Графська Орислава Іванівна
д-р. екон. наук, доцент кафедри економіки та менеджменту
Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, Україна

Радзімовська Ольга Володимирівна
викладач кафедри економіки та менеджменту
Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, Україна

Цільник Олег Ярославович
аспірант 3-го курсу
Львівського університету бізнесу і права, Україна

У сучасному світі досвід, навики та глибокий аналіз історичних фактів мають велике значення для здійснення різнотипної діяльності. Так, у теорії адміністративно-державного управління виділяють декілька історично сформованих шкіл і напрямів. Провідними серед шкіл є американська, англійська, французька та німецька. Проаналізуємо встановлення організаційної моделі державного управління на прикладі США.

Вивчаючи організацію моделі державного управління в США, можемо стверджувати, що вагомий внесок у розвиток американської школи державного управління зробив Л. Уайт, який вважається одним із засновників класичного напряму в американській школі. Його фундаментальна теоретична робота «Вступ у науку державного управління» (1926) багато в чому є узагальненням практики державного управління в США. Варто зазначити, що у теоретичному аспекті Л. Уайт здебільшого опирався на роботи Ф. Тейлора, Г. Гантта та ін., котрі в своїх наукових розвідках розробляли принципи організації управління в бізнесі. Ф. Тейлор та Л. Уайт стверджували, що оптимізація використання засобів у адміністративно-державному управлінні має бути орієнтована на досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю за мінімальних витрат. Основними принципами мистецтва державного управління вони вважали спеціалізацію, єдність розпоряджень,

скорочення кількості підлеглих, делегування відповідальності, централізацію, корпоративний дух та гармонію персоналу [1].

Також Л. Уайт вважав, що вчені повинні орієнтуватися на вивчення адміністративно-державних інститутів з метою оптимізації їх функціонування і розвитку. Основну увагу в своїх роботах він приділяв розробленню раціональної структури державного управління як ієрархічної організації. При цьому Л. Уайт розглядав державне управління як універсальний процес, що складається з декількох взаємозалежних функцій. Головними функціями серед них він вважав планування та організацію.

Модель державного управління Сполучених Штатів Америки є однією з найбільш впливових і досліджених у світовій практиці. Вона формувалася під впливом історичних обставин, політичних і соціальних змін, а також – інституційних реформ. США демонструють складну систему взаємодії між різними гілками влади, що ґрунтується на принципах демократії, поділу влади та федералізму. Зазначимо, що модель державного управління США складається з трьох основних гілок, зокрема (див. рис. 1):

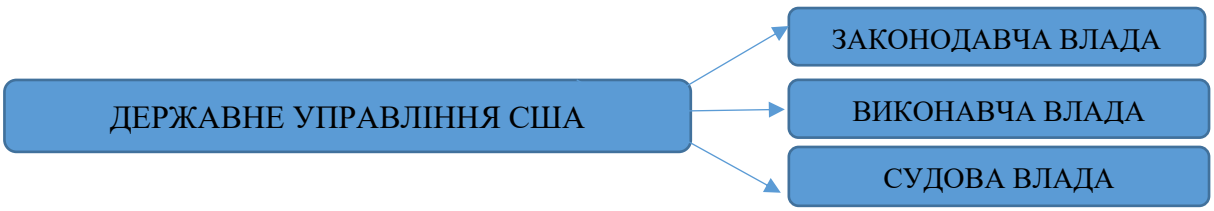

Рис. 1. **Модель державного управління США**

Законодавча влада – Конгрес США.

– Конгрес складається з двох палат: Палати представників і Сенату.

– Основна функція Конгресу – розробка та ухвалення законів, а також – контроль за роботою виконавчої влади.

– Палата представників обирається прямим голосуванням що два роки, а Сенат – через кожних шість років (з оновленням третини Сенату – що два роки).

Виконавча влада – Президент США.

– Президент є главою держави та уряду, а також – Головнокомандувачем Збройних сил.

– Президент призначає ключових чиновників, очолює зовнішню політику країни та контролює виконання законів.

– Виконавча влада включає також різні федеральні агентства та відомства, які виконують окремі функції державного управління (наприклад, Міністерство фінансів, Міністерство оборони тощо).

Судова влада – Верховний суд США та інші федеральні суди.

– Судова система США відіграє ключову роль у тлумаченні законів і забезпеченні їх дотримання.

– Верховний суд є найвищою інстанцією, і його рішення мають вагомий вплив на національну політику, зокрема щодо прав людини, економіки та соціальних питань [2].

Представимо особливості та моделі державного управління США, а саме:

– **Система стримувань і противаги**. Кожна з гілок влади має свої функції, але вони взаємодіють між собою таким чином, щоб не допускати концентрації влади в руках однієї з гілок. Наприклад, президент може ветувати закони, ухвалені Конгресом, але Конгрес може подолати це вето при достатній підтримці. Верховний суд має право визнавати закони або рішення виконавчої влади неконституційними.

– **Федералізм**. США є федеративною державою, де штати мають власні уряди, законодавчі акти і судові системи. Вони мають значну автономію в питаннях внутрішньої політики, таких, як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура, тоді як федеральний уряд відповідає за загальнонаціональні питання.

– **Прозорість та відповідальність.** Модель державного управління США орієнтована на максимальну прозорість та підзвітність державних органів. Уряд регулярно звітує перед Конгресом і громадськістю, а засоби масової інформації відіграють важливу роль у висвітленні діяльності органів влади [3].

Актуально зазначити, що модель державного управління у США містить як переваги, так і недоліки. Представимо їх у таб. 1.

Таблиця 1

Переваги і недоліки моделі державного управління у США

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
– Гнучкість та стабільність. Завдяки системі стримувань і противаг державна влада є стабільною та здатною швидко адаптуватися до змін.	**– Складність процесу ухвалення рішень.** Через систему стримувань і противаг процес ухвалення рішень може бути тривалим і складним.

Продовження табл. 1

– **Захист прав громадян**. Судова влада в США активно захищає права громадян, застосовуючи конституційні положення.	– **Конфлікт інтересів між рівнями влади**. Іноді виникають конфлікти між федеральним урядом і урядами штатів, що може гальмувати процес реалізації політики).
– **Автономія штатів**. Федералізм дозволяє штатам адаптувати свою політику під конкретні регіональні умови, що робить систему управління більш ефективною.	

Отже, проаналізувавши модель державного управління США, можемо зробити висновок, що США є прикладом стабільної та гнучкої системи, що забезпечує баланс між різними гілками влади та захист прав громадян. Вона успішно працює протягом кількох сторіч і має багато позитивних сторін, але не позбавлена викликів. Її досвід може бути корисним для інших країн, але його застосування потребує врахування національних особливостей.

Список використаних джерел:

1. Провідні наукові школи адміністративно-державного управління та державної служби в розвинутих країнах. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/
2. Wood, G. S. *The Creation of the American Republic 1776-1787*. University of North Carolina Press, 1969.
3. Aberbach, J. D., & Rockman, B. A. *The American State: Executive Politics, Governance, and Reform*. Johns Hopkins University Press, 2000.